

доб” 211.11 замість 211.211.2, на с. 104 „тілінка” 421.211.11 замість 421.111.21 тощо).

Також надзвичайно цінним та інформативним є „розділ 12” про типи народних інструментальних ансамблів на Закарпатті. Тут, зокрема, йдеться про їхній розвиток, інструментарій, основні 6 типів із картосхемою їх локалізації, різновиди та еволюцію, функції інструментів.

Остання стаття книги, „Збережімо для нащадків”, присвячена історії формування колекції музичних інструментів у Закарпатському краєзнавчому музеї. Саме ця унікальна колекція – гордість не лише її збирача, упорядника, хоронителя та знавця Віктора Шостака чи музею, а й усієї української культури. Адже це найбільше в Україні регіональне музейне зібрання народних музичних інструментів, що налічує понад півтисячі експонатів! І спогади автора про створення цієї колекції напевно безцінні для майбутніх поколінь.

Загалом, у книзі відчуваються добрі знання автора з історії (вочевидь, дається взнаки історична освіта В. Шостака), потяг до філософських розмірковувань. Отож, нове видання Віктора Шостака, що стало своєрідним підсумком його багаторічної роботи, безперечно, є вагомим надбанням української етномузикології та цінним для всіх шанувальників традиційної культури.

Ірина Федун

Ірина Федун, музикознавець, асистент кафедри української фольклористики ім. Філарета Колесси ЛНУ ім. Івана Франка, пошукувач кафедри музичної фольклористики ЛНМА ім. М. В. Лисенка (Львів), irynafedun@gmail.com, +38 (066) 790 60 37.

Народні пісні Березнівщини: за матеріалами експедиції 2013 року / запис, транскрипції та впорядкування Юрія Рибак.
Рівне : Дятлик М. С., 2016. 208 с. [Рецензія].

У грудні 2016 року вийшла друком монографічна збірка народних мелодій Березнівщини, упорядником, транскриптором та автором польових записів якої є Юрій Рибак. Книга постала як результат участі її автора в комплексній експедиції Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф „Березнівщина-2013”, протягом роботи якої (15 робочих днів) було обстежено 26 сіл переважно Березнівського, а також частково Сарненського та Костопільського районів Рівненської області.

Насамперед, при знайомстві з цією роботою, виникає переконання високої професійної та ґрунтовної фахової методологічної бази, якою автор послуговується на всіх стадіях роботи, починаючи від польових записів та закінчуючи систематизацією матеріалу (тут принагідно слід зазначити, що

Ю. Рибак є автором та співавтором, найчастіше редактором багатьох збірок музичного фольклору). Така фаховість підтверджується насамперед здобутим вагомим результатом та й іншими аргументами. А саме: дослідник під час згромадження матеріалу послуговувався своїм питальником „Народно-вокальна творчість Середнього Полісся”, а також матеріалами, що були зафіксовані на цій території раніше. У роботі з інформантами передусім виявлявся так званий ранньо-традиційний музичний фольклор (та пов'язані з ним етнографічні обставини) як найбільш раритетний та швидко занепадаючий пласт питомого репертуару; також фіксувались звичайні та напливові твори, принагідно записувалась інструментальна музика та супутній етнохореографічний матеріал (у співпраці з етнохореологом Аллою Самохваловою). У результаті здобута інформація досить „докладно характеризує локально своєрідний народномузичний фольклор Березнівщини” (с. 11), незважаючи на низку негативних факторів: занепад традиції, відхід у небуття активних її носіїв та навіть пророцтва деяких учених, які вважали, що після 2000-х років здійснити польовий запис музичного фольклору буде не можливо, оскільки він повністю зникне.

Усі твори збірки нотовані згідно з сучасними правилами музично-фольклористичної транскрипції та впорядковані за типологічним принципом, що має випрацювану методологічну базу на достатньо численних пісенних колекціях (друкованих та рукописних) переважно львівської етномузикологічної школи¹. Отже, у книзі вміщено 250 наспівів, які згруповані за жанровими циклами відповідно до етнографічних обставин, а в середині цих груп – за музичними жанровими ознаками. Усі наспіви укладено у 68 пісенних типів, що досить докладно репрезентують обрядовий та позаобрядовий репертуар дослідженої території. Загальну аналітичну картину подано в Показчику пісенних типів (с. 202–206), де кожна жанрова група представлена певною кількістю мелотипів із зазначенням основних параметрів: ритмічної та семантичної структура вірша, мелічної та музично-ритмічної форми. Перевага такого систематизаційного підходу вбачається у тому, що вже на основі знайомства з типологічною таблицею з'являється можливість встановити характерні ознаки народнопісенного репертуару, а саме, низку локальних жанрових циклів (жнивний, зимовий, весняний, купальсько-петрівчаний, весільний, звичайний), ознайомитись із мелотипологічним набором наспівів, який їх представляє, а також приблизно означити статистику або відносну частку наспівів того чи іншого мелотипу в репертуарі (на основі кількості представлених зразків).

¹ Для прикладу: *Цехмістрок Юрій*. Народні пісні Волині: Фонографічні записи 1936-1937 років / джер. матер. та вид. Б. Столярчука; відчит. та заг. ред. Б. Луканюка. Львів; Рівне, 2006; Народна вокальна творчість Львівщини: у 2 т. / ЛНМА ім. М. Лисенка; Кафедра музичної фольклористики; ПНДЛІМЕ. Львів, 2017 та інші.

Однак у цьому Показчику, як на мене, бракує більш деталізованої інформації, наприклад, окремої рубрикації для рідкісних танцювальних зразків весільної обрядовості, про які автор досить докладно розповідає (с. 4) у вступному розділі „Типові риси народновокальної творчості Березнівщини”, а в самій книзі, як і в реєстрі пісенних типів, танцювальна жанрова належність цих пісень ніяк не відзначена; так само ніяк не виділені з-поміж інших цілком відмінні за стилем напливові твори у звичайному жанровому циклі. Також, на мою думку, для пересічного читача (не етномузиколога), доволі проблематично розібратись із модельованими структурами віршів та музично-ритмічних форм, що подані у Показчику, а також у збірці при означені кожного окремого мелотипу. Тим більше, що форма подачі не уніфікована – ознаки одних мелотипів подано за реальними структурами, інших – за модельованими¹. Ю. Рибак подеколи використовує ще один спосіб, вказуючи реальну та модельовану структури поряд. Це видається найкращим вирішенням проблеми, що враховує потреби як професіоналів, так і нефакхівців, або ж читачів, які перебувають у процесі здобуття спеціальності – студентів, учнів тощо.

Порядкова систематизація мелодій, запропонована у збірці, неодноразово була апробована в інших виданнях і в цілому є однією з найоптимальніших. Мелотипи подано в строгому порядку залежно від будови: від однодільних до дво- три- і так далі, у середині цих груп послідовність визначають числові структурні показники, розміщені відповідно до зростання від менших до більших, далі – відповідно до зростання тривалостей мелоритмічних схем. Однак суворе дотримання цієї методики не завжди є виправданим. Наприклад, воно спричинило розміщення двох фактично однотипних весільних творів (№№ 144 та 197) досить далеко один від одного, і це лише через те, що перший із них сконтамінований з іншим мелотипом. Пісня № 211, яка є вкороченою, неповною версією наступних варіантів, також з огляду на логіку, мабуть, мала би бути розміщена позаду них. Очевидно, що у випадках, коли явища, спричинені змінною природою фольклору не вкладаються в „прокрустове ложе” прийнятої систематизації, треба робити виняток: тобто в першому випадку ідентичні твори розмістити поряд, у другому – подати спочатку повні версії, а потім вкорочені і т.д. А причину цього завжди можна обумовити, тим більш, що у світі рідко яке явище не має свого винятку.

За словами Ю. Рибак, порядок розміщення варіантів творів відповідає хронології запису – звичайно це вже на розсуд автора, але, прийнявши за вихідне положення певні правила систематизації, закономірно було б їх

¹ Це подеколи спричиняє плутанину й у самого автора, як наприклад, у Передмові на с. 7 (2-й абзац), де структура віршів щедрівок №№ 42–45 змодельована, а музично-ритмічна форма вказана реальна: ^sV44₂;44;44₂, ^mR⁶2112|11112:|1112|1112||2112|11112:|.

розповсюдити й на порядкування варіантів (наприклад, за амбітусом мелодії, ладовими версіями тощо).

Підсумовуючи, хочу зазначити, що, незважаючи на висловлені зауваження та деякі дрібні помилки та друкарські похибки, збірка „Народні пісні Березівщини” є змістовною докладною презентацією місцевого народномузичного репертуару.

Окрім цього, досі рідко який дослідник (а може й жоден) в українській етномузикології спромігся на такий, фігурально висловлюючись, „трудоий подвиг”, а саме: буквально протягом двох років після здійснення експедиції **самотужки** опрацювати, транскрибувати, систематизувати понад тисячу одиниць народнопісенних творів, вибрати з них типові, зробити комп’ютерний набір та видати досить ґрунтовну (250 мелодій) збірку народних творів. У цій царині Юрій Рибак здобуває безумовне лідерство, з чим його щиро й вітаємо.

Що ж до загальних умовиводів, то безумовно публікація саме музично-фольклористичних матеріалів є найціннішими документальними здобутками нашої музичної фольклористики: незважаючи на столітню чи десятилітню давнину видань, ми до сих пір систематично користуємось збірниками О. Кольберга, С. Людкевича, Ф. Колесси та інших знаменитих, а то й невідомих, збирачів. Вони залишили нам унікальні документації музичного фольклору свого часу; наше завдання – залишити наступним поколінням музичні свідчення нашого. Отож, шановні фольклористи, беріть приклад з Юрія Рибака, публікуйте свої матеріали, лише тоді, поза всяким сумнівом, вони набуватимуть суспільної цінності.

Лариса Лукашенко

Лариса Лукашенко, етномузиколог, канд. мистецтвознавства, молодший науковий співробітник ПНДЛІМЕ при ЛНМА ім. М. В. Лисенка (Львів), larysa.lukashenko@gmail.com, +38 (067) 722 64 79.

X Конференція дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель

21–23 квітня 2017 року у Львівській національній музичній академії ім. М. В. Лисенка відбулася Десята Конференція дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель¹,

¹ За традицією, до початку конференції було видано збірку статей і матеріалів із текстами доповідей „Десята конференція дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель” (Львів, 2017. 332 с.).